

"प्रजननका लागि बोका बितरण कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७५"

प्रस्तावना: व्यावसायिक बाखापालन तर्फ कृषकहरूको बढ्दो आकर्षणका साथै दलित, महिला तथा विपन्न वर्गको आय आर्जन, रोजगारी सृजना र गरिवी न्यूनिकरणका लागि सरकारी तथा गैर सरकारी निकायहरूबाट बाखा वितरणका कार्यक्रम भैरहेको र उक्त कार्यको लागि उच्च उत्पादन क्षमता भएका बाखाको नश्ल अपर्याप्त भएको सन्दर्भमा नश्ल सुधार गरी उत्पादनमा बढ्ती गर्न र यसको व्यावसायिकरणको लागि आवश्यक संख्यामा प्रजनन बोका वा बाखाको उपलब्धता सहज गराउने आवश्यकतालाई महसुस गरि प्रदेश सरकार, प्रदेश नं. ५ को नीति तथा कार्यक्रमको बुँदा नं. ६१ र ६३ लाई सम्बोधन गर्न र प्रजननका लागि बोका वितरण कार्यक्रमलाई व्यवस्थित सरलिकृत र पद्धतिमूलक रूपले सञ्चालन गर्न बाञ्छनीय भएकोले प्रदेश सरकार, प्रदेश नं. ५ भूमी व्यवस्था कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयले "प्रजनन का लागि बोका वितरण कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७५" तयार गरी लागू गरेको छ।

परिच्छेद १

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** (१) यस कार्यविधिको नाम: "प्रजनन का लागि बोका वितरण कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७५" रहेकोछ ।

(२) यो कार्यविधि तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. **परिभाषा:** विषय वा प्रसँगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा:

(क) "मन्त्रालय" भन्नाले प्रदेश सरकार, प्रदेश नं. ५ भूमी व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय सम्झनुपर्छ ।

(ख) "निर्देशनालय" भन्नाले प्रदेश सरकार, प्रदेश नं. ५, भूमी व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय अन्तरगतको पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय सम्झनुपर्छ ।

(ग) "कार्यालय" भन्नाले भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र सम्झनुपर्छ ।

(घ) "कार्यविधि" भन्नाले " प्रजनन का लागि बोका वितरण कार्यक्रम कार्यविधि, २०७५" सम्झनुपर्छ ।

१

सचिव

३. उद्देश्यहरू: यस कार्यविधिका उद्देश्यहरू देहायबमोजिम हुनेछन्।

- (क) कृषक समुदायमा दिगो र सहभागितामुलक बाखा नक्ष सुधार प्रणाली स्थापित गर्ने ।
- (ख) प्रदेशको भौगोलिक क्षेत्र तथा हावापानी सुहाउँदो स्थानिय तथा वर्णशंकर बाखाको नक्ष सुधार गरि उच्च उत्पादनशिल प्रजनन् बोका तथा बाखाको उपलब्धता बढाउने ।
- (ग) बाखापालनलाई व्यवसायिकरण गरि मासु आयातलाई प्रतिस्थापन गर्न सहयोग पुऱ्याउने ।
- (घ) कृषकहरूलाई व्यवसायमुखी बनाई रोजगार प्रवर्द्धनमा सहयोग पुऱ्याउने ।

परिच्छेद २

कार्यक्रम सञ्चालन प्रकृया

४. कार्यक्रम सञ्चालन हुने स्थान: कार्यक्रम प्रदेश नं ५ का १२ जिल्लामा सञ्चालन हुनेछ।

५. कार्यक्रम सञ्चालन विधि: कार्यक्रम सञ्चालन विधि देहायबमोजिम हुनेछ:

- (क) प्रजनन् योग्य बोका वितरणको लागि भेटेरीनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्रले कृषक, कृषक सहकारी वा समुह/समिति, लक्षित गरी राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकामा १५ दिनको सूचना प्रकाशन गरी अनुसूची १ बमोजिम आवेदन माग गर्नेछ।
- (ख) सूचना प्रकाशन पश्चात सरोकारवाला सहकारी संघ/ संस्था तथा समुह समिति, निजी व्यवसायीहरूले सम्बन्धित निकायको सिफारीस सहित अनुसूची ३ को ढाँचामा निवेदन पेश गर्नुपर्नेछ ।
- (ग) छनौट भएका आवेदकहरूसँग अनुसूची ४ बमोजिम सम्झौता गरिनेछ।
- (घ) प्रजनन् योग्य बोका खरिदका लागि प्रति गोटामा वढीमा रु ५०००० (पचास हजार मात्र) का दरल अनुदान रकम उपलब्ध गराईनेछ।
- (ङ) प्रजनन् योग्य बोकामा हुनु पर्ने गुणहरू अनुसूची ५ मा उल्लेख भएबमोजिमको हुनुपर्नेछ।

२

६. मूल्याङ्कन समिति: (१) प्रस्तावहरूको मूल्याङ्कनको लागि देहायबमोजिमको मूल्याङ्कन समिति रहनेछ।

(क) प्रमुख भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र	संयोजक
(ख) अधिकृत प्रतिनिधि कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालय	सदस्य
(ग) अधिकृत प्रतिनिधि कृषि ज्ञान केन्द्र	सदस्य
(घ) पशु चिकित्सक भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र	सदस्य
(ङ) पशु विकास अधिकृत भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र	सदस्य सचिव

नोट: निर्णय प्रक्रियामा आवश्यकता परेमा समितिले वढीमा ३ जना सम्म सम्बन्धित विषयको विज्ञलाइ बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछन्।

(२) आवेदन छनौट तथा मूल्याङ्कनका आधारहरू मूल्याङ्कन समितिले तोकेबमोजिम हुनेछ।

७. भुक्तानी विधि: स्थलगत अनुगमन पश्चात प्रजनन् का लागी बोका खरिद गरेको मूल्य खुलेको बिल पेश गरेपछी मात्र भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्रले प्रचलित कानूनबमोजिम भुक्तानी गर्नेछ।

८. आर्थिक प्रशासन सेवा: कार्यक्रमको लेखा, लेखाङ्कन, लेखा परिक्षण तथा आर्थिक कारोवार गर्दा सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ तथा नियमावली, २०६४, र प्रदेश नं. ५ प्रदेश आर्थिक कार्यविधि ऐन, २०७४, प्रदेश नं. ५ प्रदेश सरकारको सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड कार्यविधि र मितव्ययिता सम्बन्धी कार्यविधि २०७५, तथा प्रचलित कानूनबमोजिम हुनेछ।

९. अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा प्रतिवेदन सम्बन्धी व्यवस्था: कार्यक्रमको अनुगमन मन्त्रालय, निर्देशनालय, विज्ञ केन्द्र र विज्ञ केन्द्रले तोकेको निकाय वा कार्यालयहरूले गर्नेछन्। कार्यक्रममा सहभागी हुने कृषक/समुह/समिति/सहकारीले मासिक, चौमासिक तथा वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन लगायतका उपलब्धीहरू तोकिएको निकाय वा कार्यालय मार्फत निर्देशनालयमा पठाउनु पर्नेछ।

सचिव

2/2

१०. थपघट वा हेरफेर गर्न सक्ने: (१) यस कार्यविधिको कार्यान्वयनलाई थप व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन मन्त्रालयले आवश्यकता अनुसार थपघट, हेरफेर तथा खारेज गर्न सक्नेछ।

(२) यस कार्यविधिको कार्यान्वयनमा कुनै बाधा अवरोध र अस्पष्टता आएमा त्यस्तो बाधा अवरोध फुकाउने प्रयोजनका लागि मन्त्रालयले आवश्यकता अनुसार व्याख्या गर्न सक्नेछ।

२/२

२/२

२/२

२/२
सचिव

अनुसूची १

प्रदेश सरकार

प्रदेश नं.५

भूमि व्यवस्था कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय

पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय

भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र .....

प्रजनन् का लागि बोका वितरण कार्यक्रमको लागि सूचनाको ढाँचा

प्रदेश सरकार, प्रदेश नं. ५, भूमिव्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय, भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशुसेवा विज्ञ केन्द्र .....को आ.व. २०७५/०७६ को स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार सहकार्य/साझेदारीमा प्रजनन् का लागि बोका वितरण कार्यक्रम गर्न इच्छुक कृषक/समुह/समिती/सहकारीले यो सूचना प्रकाशन भएको मितिले १५ दिन भित्र तपशिलमा उल्लिखत कागजातहरु संलग्न गरी यस मन्त्रालय वा मन्त्रालयले तोकेको कार्यालयमा निवेदन पेश गर्नु हुन सम्बन्धित सबैलाई जानकारीको लागि यो सूचना प्रकाशित गरिएको छ ।

निवेदनसाथ संलग्न हुनु पर्ने कागजातहरु

१. रु. १० को हुलाक टिकट टाँस गरेको अनुसूची ३ अनुसारको निवेदन ढाँचा ।
२. अनुसूची २ अनुसारको सिफारिस पत्र ।
३. प्रचलित कानून बमोजिम आधिकारिक निकायमा संस्था, फर्म, व्यवसाय दर्ता तथा नविकरण गरेको प्रमाणित प्रतिलिपि ।
४. नियमानुसार दर्ता भएका प्रस्तावकहरुले अघिल्लो वर्षको लेखा परिक्षण प्रतिवेदन र करचुक्ता दाखिलाको प्रमाणित प्रतिलिपि ।
५. सहकार्य/साझेदारीमा प्रजनन् का लागि बोका वितरण कार्यक्रम कार्यविधि अनुसूची एवं वृत्तित विवरण भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्रको सूचना पाटी तथा तोकिएको वेबसाइटमा हेर्न सक्नु हुनेछ ।

सहायक

अध्यक्ष

उप

अध्यक्ष

अध्यक्ष

सहायक

अनुसूची २

प्रदेश सरकार

प्रदेश नं. ५

भूमिव्यवस्था कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय

पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय

भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र

.....कार्यालयको सिफारिस पत्र

प्रदेश सरकार, प्रदेश नं. ५ भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशुसेवा विज्ञ केन्द्र को मिति ..... को राष्ट्रिय दैनिकमा ..... मा प्रकाशित सूचना अनुसार जिल्ला ..... गाउँपालिका/नगरपालिका ..... वडा ..... सञ्चालित.....कृषक/समिती/समुह/सहकारीले प्रजननका लागि बोका वितरण कार्यक्रमका लागि तहाँ केन्द्रमा सिफारिसका लागि निवेदन दिनु भएको छ । उक्त निवेदन उपर कारवाही हुँदा निवेदक कृषक/समिती/समुह/सहकारीले प्रस्ताव गरेको अनुसारको थप गर्नु पर्ने रकमको व्यवस्था गर्न सक्षम रहेको र हालसम्म कुनै अनुदान रकम नलिएको हुनाले प्रजननका लागि बोका वितरण कार्यक्रममा सहभागी गराउनु हुन सिफारिस सहित अनुरोध छ ।

क. पशुपालन तथा घाँस लगाएको क्षेत्रफल सम्बन्धी विवरण

क	पशुको किसिम	माउ बाखा	पाठा पाठी	हाल रहेका प्रजनन योग्य बोका
		बाखा संख्या		
	विमा गरिएका बाखा संख्या			
ख	घाँसको नाम			
	घाँस लगाएको क्षेत्रफल -हेक्टर			

कार्यालय प्रमुख

नाम:

पद:

दस्तखत:

कार्यालयको छाप:

६

सचिव

प्रदेश सरकार

प्रदेश नं. ५

भूमि व्यवस्था कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, वुटवल
पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय
भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र.....

मिति:

श्रीमान् प्रमुख ज्यू
भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र
.....

विषय: प्रजनन् का लागि बोका उपलब्ध गराई दिने बारे ।

महोदय,

मलाई प्रजनन्का लागि बोका खरिदमा सहयोग प्राप्त गरी बाखापालन कार्य गर्न ईच्छा भएकोले निम्नानुसार कागजात राखी निवेदन गर्दछु । मैले अनुदान सहयोग प्राप्त गरेमा निर्धारित प्रकृया अनुसार सम्बन्धित जिल्ला भित्रै रही कार्य गर्नेछु ।

पुनश्च: तपसिल अनुसारका कागजातहरु यसै निवेदन साथ संलग्न राखेको व्यहोरा समेत अनुरोध गर्दछु ।

निवेदकको

नाम:

दस्तखत:

संस्था/व्यक्ति:

ठेगाना:

श्रीमान् प्रमुख ज्यू
भेटेरिनरी अस्पताल

भ

रु
सचिव

अनुसूची ४

प्रजनन् का लागि बोका वितरणको सम्झौता पत्रको ढाँचा

प्रदेश सरकार, प्रदेश नं. ५ भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र.....
(यसपछि प्रथम पक्ष भनिने) को वार्षिक कार्यक्रम अनुसार प्रजनन्का लागि बोका वितरण
कार्यक्रम सञ्चालन गर्न र श्री.....
..... (यसपछि दोश्रो पक्ष
भनिने) बीच तपशिलका शर्तनामाहरुमा मञ्जुर भई द्विपक्षिय सम्झौता सम्पन्न भयो ।

तपशिल:

- (१) प्रस्तावित नीजि कृषक/समुह/समिती/सहकारीले प्रजनन्का लागि मिति
..... सम्ममा प्रजननयोग्य बोका खरिद गरिनेछ ।
- (२) प्रथम पक्षले प्रजनन् योग्य बोका खरिदका लागि लागत बढीमा ५०% वा
बढिमा रु..... (अक्षरेपी .....) मध्ये
जुन रकम कम हुन्छ सोही अनुसार अनुदान प्रदान गर्नेछ । दोश्रो पक्षबाट
लागत अनुमानको नपुग रकमको व्यवस्था गर्नु पर्ने छ ।
- (३) दोश्रो पक्षले प्रजनन् योग्य बोका खरिद कार्य सम्पन्न गरी बिल भरपाईहरु तथा
कार्य प्रगति प्रतिवेदन बुझाए पश्चात प्रथम पक्षले स्थलगत अनुगमन गरि मनासिब
ठहरेमा मात्र सम्झौता मुताबिकको रकम दोश्रो पक्षलाई भुक्तानी दिनेछ ।
- (४) प्रथम पक्षले कुनैपनि अनुगमन/निरिक्षण गरी सम्झौता मुताबिक कार्य
भए/नभएको हेर्न र आवश्यक सल्लाह सुझाव दिन सक्नेछ । सम्झौता मुताबिक
कार्य नभएमा वा उपलब्ध श्रोत साधनको दुरुपयोग भएमा प्रथम पक्षले जुनसुकै
समयमा एकतर्फि रुपमा सम्झौता भङ्ग गरि दोश्रो पक्षबाट दुरुपयोग भए
बराबरको रकम सरकारी बाँकी सरह असुल उपर गर्न सक्नेछ ।
- (५) दोश्रोपक्षले बोका खरिद गर्दा अनुसूचीमा उल्लेख भए अनुसारका गुणभएको
बोका खरिद गर्नुपर्नेछ ।
- (६) सम्झौतामा उल्लेख हुन छुटेका विषयहरुको हकमा प्रचलित नियम, कानून र दुबै
पक्षको आपसी सहमति अनुसार हुनेछ ।

[Handwritten signatures and initials]

[Handwritten signature]
सचिव

दोश्रो पक्षको तर्फबाटः

हस्ताक्षरः

नामः

पदः

कार्यालय

साक्षीः

हस्ताक्षरः

नामः

पदः

कार्यालय

प्रथम पक्षको तर्फबाटः

हस्ताक्षरः

नामः

पदः

कार्यालय

साक्षी :

हस्ताक्षरः

नामः

पदः

कार्यालय

इति सम्बत.....साल.....महिना.....गते रोज

.....शुभम् ।

अनुसूची ५

प्रजनन् बोकामा हुनु पर्ने गुणहरु

- (क) दुई वा दुई भन्दा बढी पाठापाठी जन्माउने माउ बाखाको सन्तान हुनु पर्ने ।
- (ख) बोकाको माउ र बाउको विच नाता नभएको हुनु पर्ने ।
- (ग) प्रजनन् को लागि छनौट गरिने बोका राम्रो दुध दिने माउबाट जन्मेको हुनुपर्ने ।
- (घ) आफ्नो दौतरीहरुको भन्दा बढी शारिरीक वृद्धि दर भएको छनौट हुनु पर्ने ।
- (ङ) छनौट गरिने बोकाहरुको जात अनुसार जातिय गुण प्रष्ट देखिने हुनुपर्ने ।
- (च) दुवै अण्डकोष राम्रोसंग विकास भएको र एकै आकार प्रकारको हुनुपर्ने ।
- (छ) फुर्तिलो, दानापानी रुचाएर खाने, छाला,रौ सफा र चम्किलो, उमेर अनुसार शारिरीक वृद्धि भएको हुनुपर्ने ।
- (ज) चौडा छाती, सिधा तथा गर्दनको अनुपात मिलेको शरीर हुनुपर्ने ।
- (झ) प्रजनन् सम्बन्धि रोग तथा अन्य रोगहरुबाट मुक्त हुनुपर्ने ।

Handwritten signature

Handwritten signature

Handwritten signature

Handwritten signature

Handwritten signature

Handwritten signature